

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΕΜΕΣΣΟΥ

"Διατηρητέες οικοδομές:

Διαδρομή στο παρελθόν, όραμα στο μέλλον"

Λεμεσός, 2008

Σωκράτης Παναούτσας
Θεόδωτος Θεοδότου

ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ: ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΟΡΑΜΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Λεμεσός, πόλη μας αγαπημένη. Η πόλη που γεννηθήκαμε, η πόλη που μεγαλώνουμε. Πόλη που γέννησες και ανάθρεψες τους γονείς και τους παππούδες μας. Πόλη που κουβαλάς μια ιστορία. Τώρα, η Λεμεσός είναι μια σύγχρονη πόλη που απλώνει τα χέρια της σ' εμάς. Ανοίγει την αγκαλιά της για να κλείσει στοργικά εμάς τα παιδιά της μα κι όλους εκείνους που έρχονται για να τη θαυμάσουν ή για να ζήσουν εδώ.

Τόσο για εμάς όσο και για τους ξένους, δεν πρέπει να ξεχνούμε την αρχιτεκτονική μας κληρονομιά η οποία αποτελεί μια αναντικατάστατη έκφραση του πλούτου και της ποικιλίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, μια ανεκτίμητη μαρτυρία του παρελθόντος μας και ένα κοινό αγαθό για όλους τους Ευρωπαίους. Γι' αυτό το λόγο η Κυπριακή Δημοκρατία έχει υιοθετήσει και υπογράψει όλες τις συμφωνίες που έχουν γίνει για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (Χάρτα της Βενετίας 1964), Διακήρυξη του Άμστερνταμ (1975), Σύμβαση της Γρανάδας (1985), Διεθνής Χάρτα για την Προστασία των Ιστορικών Πόλεων (1987) κλπ.

Με την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ενός λαού, εξασφαλίζεται η διατήρηση της ιστορικής μνήμης κάθε λαού και βελτίωση της ποιότητας ζωής. Σήμερα, ενώ οι κίνδυνοι για την πολιτιστική κληρονομιά παραμένουν σοβαροί (αλλοίωση του χώρου, λανθασμένη τουριστική αξιοποίηση, εγκατάλειψη, φυσική φθορά κλπ), η κοινωνική αντίληψη για την αξία της είναι αυξημένη. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι η διάσωση των παραδοσιακών κτηρίων βοηθάει στην εξοικονόμηση των φυσικών πόρων και την καταπολέμηση της σπατάλης. Ακόμη, τα κτήρια αυτά ομορφίζουν το περιβάλλον!

...Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι ευθύνη όλων μας και για την εφαρμογή της θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συνέχεια της υφιστάμενης κοινωνικής και φυσικής πραγματικότητας στις κοινότητες, αγροτικές και αστικές. Το μέλλον δεν μπορεί και δεν πρέπει να κτίζεται σε βάρος του παρελθόντος.

Η διάσωση του πλούτου της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και γενικότερα των πολιτιστικών αξιών ενός λαού είναι, χωρίς αμφιβολία, μια επιτακτική ανάγκη. Αλλά απαραίτητη είναι και η ανάλυση και παρουσίαση τους στο κοινό, έτσι ώστε, με τη βαθύτερη γνώση για τις πηγές και τις ρίζες του, να γίνεται πιο κατανοητή η αξία τους και, κατ' επέκταση η ανάγκη για την διατήρηση των στοιχείων που τεκμηριώνουν την ιστορική συνέχεια της δημιουργίας του.

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά περιλαμβάνει όχι μόνο μεμονωμένα κτήρια εξαιρετικής ιστορικής, αρχιτεκτονικής, αρχαιολογικής αξίας και το άμεσο περιβάλλον τους, αλλά και περιοχές ιστορικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος ή αρχιτεκτονικά σύνολα που περιλαμβάνουν όλα τα κτήρια πολιτιστικής αξίας, από τα πιο σημαντικά μέχρι τα πιο απλά κτήρια συνοδείας.

Η Κύπρος, το μεγάλο ελληνικό νησί της Ανατολής με τη μακρά πολιτιστική παράδοση, έχει να παρουσιάσει ένα πλήθος από μνημεία διαφόρων περιόδων, κατάλοιπα της υψηλής δημιουργίας των κατοίκων του. Αυτή η δημιουργία βρήκε την έκφρασή της, από την προϊστορική μέχρι σήμερα, σε σύνολα με ιδιαίτερη σημασία για ολόκληρο το μεσογειακό χώρο. Σαν δείγματα της πολυτάραχης ιστορίας του τόπου, αλλά και σαν επίτευγμα εποχών που έχουν οριστικά παρέλθει.

Το απώτερο παρελθόν της πόλης της Λεμεσού δεν είναι ακόμη πλήρως διερευνημένο. Στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου έχουν ανακαλυφθεί αρχαίοι τάφοι που χρονολογούνται από τη τελευταία φάση της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού (2000-1900 π. Χ.) και αρχιτεκτονικά ευρήματα που ξεκινούν από την Κυπρογεωμετρική περίοδο (1050-725π.Χ.) και την Κυπροαρχαϊκή περίοδο (725-475π.Χ.) που παρέχουν ενδείξεις για την ύπαρξη οικισμού στην ευρύτερη περιοχή Κομεσαριάτο. Στο χώρο του ευρύτερου κέντρου έχουν ανακαλυφθεί, ερείπια ελληνορωμαϊκών κατοικιών και πρωτοχριστιανικού οικισμού του τέλους της Ρωμαϊκής περιόδου.

Κατά τη Βυζαντινή εποχή (330μ.Χ.-1192μ.Χ.), κατάλοιπα ναών μέσα στο χώρο του σημερινού Κάστρου κάτω από το Τζαμί Κεμπίρ και πιθανό στο χώρο της Αγίας Νάπας, καθώς και άλλες ενδείξεις στην περιοχή τείνουν να αποδείξουν την ύπαρξη συγκροτημένου οικισμού στην περιοχή.

Η πόλη μας, αρχίζοντας από τα πρώτα χρόνια της Φραγκοκρατίας, αναδομείται και αλλάζει σταδιακά όψη και πιθανό να παρατηρούνται σταδιακά σημαντικές μεταβολές στη θέση των κύριων οδών, οχυρώσεων, ναών και άλλων κυρίων κτηρίων της. Την εποχή της Φραγκοκρατίας εισάγεται η οξυκόρυφη καμάρα που σηματοδοτεί για αρκετά χρόνια την αρχιτεκτονική της περιοχής. Ακολουθεί η Ενετοκρατία, οπότε η πόλη καταντά ένα ασήμαντο χωριό που μόνο στα ερείπια της φανερώνει την παλιά της αίγλη. Τα σπίτια ήταν χαμηλά με επίπεδες στέγες και διακρίνονταν τρεις Ελληνικές εκκλησίες. Η Οθωμανική κατοχή ήταν μια δύσκολη περίοδος. Η Λεμεσός παρέμεινε σε έναν υποβαθμισμένο μεσαίωνα.

Αρχιτεκτονικά στοιχεία της εποχής της Τουρκοκρατίας συναντώνται σήμερα στην περιοχή του κέντρου, με ιδιαιτερότητες στις πόρτες τους, με χαμηλό οριζόντιο ή τοξωτό υπέρφυλο (ανώφλι), που επιστεγάζονται από ένα τυπικό παράθυρο (αρσέρα) στο ύψος του ίδιου ορόφου. Τα διώροφα κτίρια σπανίζουν. Αυτά ήταν πιο πλούσια και ανήκαν κυρίως στους άρχοντες στους προεστούς και στους πρόξενους.

Η Λεμεσός είχε τότε στενούς και ακανόνιστους δρόμους. Οι άξονες που αναγνωρίζονται και φαίνεται να διατηρούνται και κατά τα επόμενα χρόνια, που η πόλη αρχίζει να επεκτείνεται, είναι ο παραλιακός, η οδός Αγκύρας, Αγίου Ανδρέου, Γενεθλίου Μιτέλλα, Ελλάδος, Ελευθερίας, που δημιουργούν μεταξύ τους ιδιότυπη συμβολή, και η Ανεξαρτησίας που συνέχονται με δρόμους που ενώνουν την πόλη με την Επαρχία και το υπόλοιπο νησί.

Με την εισαγωγή της νέας τεχνολογίας, τα βιομηχανικά εύκολα στη χρήση τους νέα υλικά καθώς και ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική αναπόφευκτα

εγκαταλείφθηκε. Η σύγχρονη αρχιτεκτονική και τεχνολογία αντικατέστησαν ή μετέλλαξαν το δομημένο περιβάλλον σε μεγάλο βαθμό. Μετά από μεγάλη περίοδο αδιαφορίας κατά τη διάρκεια της οποίας η λαϊκή αρχιτεκτονική ήταν συνώνυμη της αγροτικής φτώχειας, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική επανεκτιμάται για την πολιτιστική και ιστορική της αξία. Τόσο τα ιστορικά κέντρα πόλεων όσο και οι παραδοσιακοί οικισμοί απολαμβάνουν έντονο ενδιαφέρον για την αποκατάσταση και αναβίωσή τους. Το κράτος στηρίζει την τάση αυτή παρέχοντας γενναιόδωρα οικονομικά και άλλα κίνητρα για την αποκατάσταση διατηρητέων οικοδομών.

Η ανάγκη δυναμικής διατήρησης και όχι μουσειακής προστασίας των παραδοσιακών οικοδομών αποτελεί ζωτική κοινωνική ανάγκη. Είναι η ανάγκη για τη διάσωση του λαϊκού μας πολιτισμού, για τη διατήρηση ζωντανής της ιστορικής μας μνήμης, στοιχεία απαραίτητα στον προσδιορισμό της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

Εμείς, οι μαθητές, οι γονείς μας, οι δάσκαλοί μας, οι δημοτικοί σύμβουλοί μας, οι βουλευτές μας, οι κυβερνήσεις μας, πρέπει να προωθήσουμε την αναπαλαίωση κτηρίων στην πόλη μας, το συντομότερο δυνατό. Ας το βάλουμε ως σκοπό μας να γεμίσουμε την πόλη μας με ωραία κτήρια και όχι με «κονσερβοκούτια». Κάθε γειτονιά και μια διατηρητέα οικοδομή, κάθε γειτονιά και μια ανάσα ζωής για την όμορφη Λεμεσό μας, το καμάρι μας!